
Военный моряк да писатель

Василий Краснов — Военно-Морской флотын II ранган капитанже, вес семынже — подполковник. Марий лудшлан тудо «Толкын ваитареш» (2001) книгаже да марий периодический изданийлаште савыкталтыше ятыр ойлымаш гоч сайын палыме. «Сайын палыме» манмаштыже, мый землякнан сылнымутшо нерген ойлем. А кусо тудо, кушто пашам ыштымжым, мо дене илымыж нерген кузерак, рашыже палыме огынал. Садлан таче номернан унаже — Василий Владимирович Краснов. Шушаш тылзын 27 декабрьште тудлан 50 ий темеш.

— **Василий Владимирович, тыгай кечын эре йоча пагытым шарналтат. Каласыза, кушеч чылажат тўнгалын?**

— Шочынам мый Волжский районысо Шайра кундемдын ик эн сōрал ялыштыже — Полатсолаште. Ачам ден авам колхозышто пашам ыштеныт, садлан изинек нунын дене пырля паша пўжвўдын тамжым палаш логалын. Ялысе моло йоча семынак кугыен-влак дене пырля кенез каникул годым пасушко, олыкышко эре кошташ пернен.

Ешыштына кум эрге кушкын. Кугуракше — мый. Мыланем лу ий ыле, ўмыр лугыч шочмо авам каен колтыш. Ачана кум йоча дене шкетын кодо. Да тиде неле жапын, кугу эрге семын, мыланем шольошамычем ончаш пернен. Очыни, пўрымашемын тыгай тўнгалтышыже мыйым изинек неле ончылно лўдын шогаш огыл, кеч-могай йōсō жапыште ончыко ўшанен ончаш таратен шоген.

Тунемме шотышто тиде ийлаште, вик ойлаш гын, мый пешыжак тыршен омыл. Уке, начарын шым тунем, нигунам «кокытан» дене таным шым кучо, чыла предметым урокышто вуйышкем пыштымем денак тунемынам. Да уроклан ямдылалтам але уке, мый дечем нигō йодын огыл. Ачам кече мучко пашаште, моло родо-тукым-шамычын шке сомылкашт. Но кеч-мо гынат, тунемаш йōратенам. Чотшо — лудаш. Южгунам тидлан кōра урокым ямдылашат мондалтын, сурткōргō паша кодалтын. Йōра, вараже сомылжо садак ышталтын гын, а вот уроклан ямдылалтамаш... Тидлан кōра туныктышо-влак деч чўчкыдын логалын. Мыйын тыгай «черемым» пален, эсогыл библиотекешты

книгам лудаш пуаш огыл маныныт. Но тидат лудаш йӧратышем чарен кертын огыл, книгам йолташем-шамыч гоч налынам.

— **Ала тышечак сылнымутыш икымше ошкыл лекте?..**

— Туге. Очыни, книгам лудаш йӧратымемак, яндар кагазым налын, шке гыч иктаж-мом возаш таратен. Тыште мыланем кугу полышым, конешне, ик ял уремыште илыше кугу шӱман ӱдырамаш, Руш Шайра кандашияш школышто марий йылме да литературым туныктышо Анна Степановна Степанова пуэн шогыш. Лачак тудо марий йылмым йӧраташ, марла возаш туныктен. Шарнем, тудо эре ойла ыле: «Керек-могай возымо сочинений изи ойлымаш гай лийшаш». Мутшым колыштын, мыят возкалаш тыршенам. Шукыж годым чыла лектын огыл гынат, тудо моктен, йонгылышем умылтарен. А жапыште ойлымо шокшо шомак, шке паледа, аварокыш ӱдымӧ пырчыш йӱр чӱчалтыш логалме гай, икмыняр жап гыч сай лектышым пуа. Мый денемат тыгак лие. Шымше классыште тунемме годым икымше гана «Ямде лий» газет редакцийыш серыш-заметкым возен колтышым. И мыйын кугу ӧрмашлан тудым печатлышт. Тышеч возымо пашаш икымше ошкылым ыштышым.

— **Василий Владимирович, те II ранган капитан улыда. Но кузе да молан лачак военный моряк корным ойыренда? Ондакше ала вес шонымашат лийын? Вет эшеже изинекак сылнымут деке шӱмангында?**

— Адакат йоча шонымаш гыч тӱнгалын. Школышто тунеммем годым да кыдалаш школым тунем пытарымек, иктаж-могай теңыз профессийым налын, тӱням ужын кошташ шонымаш шочын. Тиде шонымаш эн ончыч, конешне, лудмо книгала гоч нерештын. Лӱддымӧ капитан Немо гай лийме шуын. Мом ойлаш, ялыште шочын-кушшо йочалан кугу илыш-корныш лекташ куштылго огыл. Тидлан тӱрлӧ амал уло. Тылеч коч мемнан йоча улмо годым, «кӱртньӧ занавеслан» кӧра, шуко пален огынал. Ятыржым книга гоч гына пален налаш лийын. Садлан, Шайра курыкыш кӱзен, кидкопаште гай шарлалт вочшо мучашдыме Элнет чодырам, Морко мландым ончен, каватӱр шенгелне могай илыш каен шогымым пален налме шуын.

Тиде шонымаш ий гыч ийын кушкын да тидын дене пырляк тунемаш кӱлмӧ нерген шонымаш пенгыдемын. Йоча уш дене умыленам: тушко шуаш шагал огыл тыршыман, койышым вашталтыман. Садлан шуко жапым тунеммашлан, спортлан ойыренам. Тидым шарнен, Валерик шольым (кызыт тудо Волжск олесе Марбумкомбинатыште пашам ышта) вашлийме еда воштылеш: «Ала йоча годсылла тупыш вещьмешакым пыштен куржтал толына?» А пашаже тыге лийын. Шукырак физический нагрузкым налашлан кугурак классыште тунемме годым, вещьмешакыш икмыняр кермычым пыштен, Шайра

корем воктен кас еда куржталам ыле. Шкетлан йокрок ынже лий манын, шольымат пырля куржталаш таратенам. Тудлан коккум кермычым пыштем, шканемже кок пачаш шукрыак. И тыге, кажне кечын, шыже лавыра марте. Тиде пўжвўд йоктарымаш арам ыш лий. Высший военно-морской училищыш пурымек, куржталме дене спорт мастерыш кандидат нормым темышым. Кок ий почела Севастополь олан да Шем тенгыз флотын чемпионжо лийым. Шольымат Йошкар-Оласе политехнический институтышто тунеммыж годым куржталмаш дене институтын командыштыже ыле.

— **Калыкыште арам огыл ойлат: ылышыште айдемым неле корныш Юмо южгунам лўмын колта. Тыге тудо айдемын мом шогымыжым терга. Тыланда тыгай тергымашым эрташ пернен мо?**

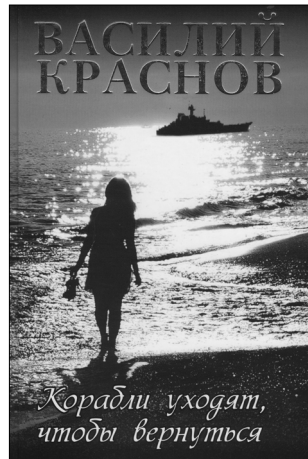
— Ик тыгай тергымашыже, мыйын шонымаште, Согнур кыдалаш школым тунем пытарыме деч вара лие. Тунам тельым Севастополь оласе Военно-морской училищыш пураш документым колтенам ыле, вашмутым вученам. Шонымашем дене лачак тушко пураш ямдылалтынам. Кенгеж кыдалне вучыдымын серышым налым: «Училищыште конкурс кугулан кўра те тушко ышда логал». Тиде мыланем пеш неле увер ыле, кумылем моткоч волыш. Но шкемым кидыш налым, шонымашышкем шуашак лийым.

Тиде ийым арам эртараш огыл манын, шыжым Зеленодольск оласе, «Серго» заводыш, холодильник погымо цехыш, пашаш пурышым. Кечывалым — пашаште, а кастене — учебник-влак ўмбалне. Спорт дене кылым кученам. Идалык шижде эртыш.

— **Да шонымашдам садак шуктышда!.. Военный моряк койыш-шоктыш дене могай лийшаш? Вет те эше военный морякын ик эн лўдыкшў профессионажым ойыренда.**

— Севастополь оласе Черноморский высший военно-морской училищыште тунемме нерген шуко ом ойло. Иктым гына рашемдынем: неле конкурсым кучен сенгымек, военный морякын эн онгай пашажым, подводник профессионажым, ойырен налым. Вич ий тиде специальность дене тунемым. Тиде жапыште, практике эртыме годым, ик гана веле огыл боевой вўдымал пуш дене вўд йымалне лияш, подводник-влакын пашаштым тунемаш пернен.

— **Тунемме жап гыч ушеш ўмырешлан кодшо томашат лийын дыр...**

В.Красновын тений лекше книгаже.

— Нигунам ом мондо икымше гана вўд йымак пурымым. Тиде кумшо курсышто тунемме годым лие. Ме тунам, ончыкылык офицер-подводник-влак, Шем теныз флотышто практикым эртен улына. Дизелян вўдйымал пуш Севастополь бухтым эртен, вўд йымак пуренгаен. Вўдйымал пушын экипажше тыгодым боевой тревого почеш веран-верыште шоген, вахтым нангаен. Вучыдымын, нылле метр келгытыште, отсеқыште командирын торжа йўкшö шергылте: «Военно-морской училищын курсантше-влаклан тўн постышто чумыргаш!» Ме, нимом умылде, «Могай йонгылышым уже ыштен шуктышна?» маньын, икте-весым öрын ончена. Шке семын тўрлö осалым шонен, кокымшо отсеқыш тарваненна. А тушто мемнам кугу сюрприз вучен. Икымше гана вўд йымак пурымо лўмеш командир мемнам саламлаш ямдылалтын. Замполит теныз кугыза Нептунын вургемжым чиен. Старпом кугу атым кучен. Командирын кўчыкын ойлымыж деч вара, вўдйымал пушышто практикым эртыше курсант-влакым, теныз йўла почеш, подводникыш пуртеныт: нылле метр келгыт гыч налме йўштö вўдым йўктеныт. Чыла тидым ик мут дене от каласе да тудым садиктак шукынжо чын огыт умыло, шонем. Вет тиде шинчалан теныз вўдым йўмö дене пырля ме тунам икте-весе ончылно товатлыме мутым кучен улына: икте-весьлан иза-шольо лияш, кеч-могай неле годым ваш полшаш. Уке, тиде военный присяге лийын огыл, ме тудым, теныз формым чийымек, налын улына. Тудо, ик шонымаш дене военно-морской флотыш служитлаш толшо, уло шўм дене тенызым йöратыше самырык рвезе-влакым якыр шинчырла ўмырешлан кылден.

Теныз паша, тылеч коч подводник-влакын службышт нерген нигöлан умылтараш огеш кўл, шонем. Тыште проста правил: але чылан сенгыше лектыт, але чылан колат. Тиде кугу шомак огыл. Пытаргыш ийлаште военно-морской флотышто лийше трагедий-влак тидлан сай пример улыт. Тиде и «Ленинский комсомолец», и «Курск»... Нунын коклаште военный училищыште пырля тунемме йолташем-влакат лийыныт. Ме нуным нигунам огына мондо, эре шарнаш тўналына...

— **Василий Владимирович, военный училищым тунем пытарыме деч вара тыланда кунто да могай кораблялаште служитлаш пернен? Тўн задачыда могай лийын?**

— 1986 ийыште военный училищым тунем пытарымек, распределений почеш Североморск олаш служитлаш толым. Шонышым, моло йолташем семын вўдйымал пушышто служитлаш тўнгалам. Но пўрымаш, ала иктаж экшык деч арален, ала ўскырт улмемлан ўчымыштен, мыланем вес тергымашым пуыш. Вўдйымал пуш дене теныз походыш коштмо олмеш корабль ден вўдйымал пуш-влакым обслуживатлыше частыш колтышт. Тыгай вучыдымо савыртыш дене нигу-

зе келшен кертын омыл. Боевой корабльыш куснаш кажне арнян гаяк рапортым возенам, кабинет гыч кабинетыш коштынам. Чыла арам. Командований пентгыдын шоген, «Тиде должностышат самырык специалист-влак кўлыт». Тыгодым службым кудалтын кайыме шуын. Вет вўдйымал пушышто служитлаш манын, жапше годым чыла деч отказатленам: училише деч вара Севастополь олаште «Флаг Родины» военный газетыште кореспондентлан кодаш темленыт, вара Шем те-нгыз флотын куржталме командышкыже ўжыныт. А мый ўскырт тагала, ик «капкаш» онченам... Вара пиалешем ик сўрал айдеме, чынле офицер, вашлиялте. Поснак палемдынем: ылышем кажне неле жапыштыже воктенем эре тыгай ен лийын, пуйто пўрымаш тудын гоч умбакыже кузе лияш кўлым ончыктен. Раш каласен кертам: ылышыште просто тыге нимо ок лиеде, тўняште чыла ваш-ваш кылдалтын. «Молан тыге орланен кошташ, мемнан деч посна нине корабль-влак нимом огыт шого, кўртнў ора гына улыт», ойгем пален, икана тудо мыйым ўрдыжкў ўжын нангаен. Чон канен мутланышна. Тынар ий эртыме деч вара ынде кугешнен ойлен кертам: мемнан кид дене ачалыме технике ден вооружений теңызыште нигунам подводитлен огытыл. Лиеден, конешне, флотышто тўрлў ситуаций, но тиде уже вес историй. Налаш кеч «Курским». Теңызыш колтымо деч ончыч ме тушто ала-мыняр кече, каныш деч посна манмыла, техникым ямдылышна. Чыла системе, механизм пашам сайын ыштеныт. Икмыняр кече гыч тудын дене Баренцево теңызыште шучко трагедий лийын кертеш манын, тунам ниғў шонен огыл... А идалык гыч тудым вўдйымач лукмаште участвоватлаш логале. Кукшо докыш шогалтымек, чыла шучко сўретым шке шинча дене ужаш перныш...

— **А ынде ласкан гына сылнымут вельш савырнена. Василий Владимирович, произведенийда-влакым кузе чонгеда? Илышыштыда сылнымут могай верым налын шога?**

— Тидын нерген уже ойленам: мый профессионал омыл. Профессонал, мыйын шонымаште, чыла жапшым тиде пашалан пубышаш. А мый яра улмо годым гына возаш тыршем. Иктаж-мом возаш тўналме деч ончыч тиде темым ала-мыняр гана вуйышто вискалем. Вара кагазеш изи планым ыштем. Тиде план почеш, жап лиймыла, возаш тўналам. Возем вашкыде, паузым ыштен. Молан тыге эркин? Амалже проста. Мый уже кумло ий утла шочмо кундем деч ўрдыжтў, марий йылме деч посна, илем манаш лиеш. Тиде жапыште шукыжо мондалтын. Тўнжў — марла возымо деч ончыч тиде произведений шукыж годым вуйышто рушла возалтеш. Тиде кок пашам пырля ышташ куштылго огыл. Йўра, кеч кызыт Интернет уло. Южгунам марла возымо сайтышкат пурен ончалаш лиеш. Тидат мыланем яндар южым налме дене иктўр. Марла возымо мыланем принцип семын кодеш. Кушеч лекмем,

могай мландыште шочын-кушмем, кушто ом лий, нигунам ом мондо. Марий улмым эре шарнем да шарнаш тўнғалам. Тиде кугу мут огыл.

— **Шарнем, те возаш тўнғалмыда годым пеш чак кылым писатель Вячеслав Абукаев-Эмгак дене кученда? Тиде кыл тыланда мом пуэн?**

— Чын, литератур пашалан шўманмылан эн ончыч шерге йолташем да туныктышем Вячеслав Абукаевлан тауштынем. Лач тудын поро шомакше, возымо пашаште ситыдымашым умылтарен моштымыжо авторучкым кидышке налаш таратыш. Чылажат 1981 ийыште тўнғале. Тиде ийын, шонымем шуктен, Севастополь олесе Высший военно-морской училищыш пурышым. Литератур пашам тўнғалме шотышто тунам, конешне, нигогай шонымашат лийын огыл. Амалжым умылтараш огеш кўл докан. Вет тидлан огыл, тынар нельлыкым эртен, курсант формым чийышым, тенгыз службылан ямдылалтым. Тылеч посна тунемме распорядке тидым ышташ пуэн огыл, военный илышлан тунемаш кўлын. Но эркин-эркин чыла тўрланыш. Яра жапат лектедаш тўнғалыч. Тыгай годым, занятий деч вара, яндар юж дене шўлалташ манын, тенгыз серыш лекташ тыршенам. Училище сўрал верыште, кум веч тенгыз вўд дене мушкылтшо кўан серыште верланен. Территорий мучко тўрлў пушенге кушкын, ужар аллея шарлен киен. Тыгай мотор верыште канаш куанле ыле. А кунам чонышто тымык, чиста кагазым налын, возашат кумыл лектеш. Тыге, тенгыз серыште шинчылтын, икымше произведений — «Йўксў ер» ойлымаш — возалте. Тудым «Ямде лий» газетыш колтышым. Тиде произведений тўням ужмылан да тидын дене пырля литератур пашаш шогалмылан кугу таум тунамсе самырык журналист-писатель Вячеслав Абукаевлан ойлынем. Тудо тунам поро шомакше дене возаш ок тарате гын, кызыт тидын нерген огына мутлане ыле докан. Тышеч Вячеслав дене мемнан келшымаш кыл шочо. Чўчкыдын икте-весылан серышым возаш тўнғална. Южо серышыжым кызытат, шергакан йолташем шарнен, шерге пўлек семын аралем.

Изиш лиймек, «Ямде лий» газетыште «Чайка шортеш», «Изи моряк», «Подвиг» да молат лектыч. Тыгодымак Севастополь олаште Черноморский флотын «Флаг Родины» газетыштыже заметке ден статья-влакым печатленам. Эркин-эркин очеркым, фельетоным возаш тунемым. Флот газетын военкоржо лийым. Тидлан кўрак училище деч вара мыланем тушто военный корреспондент лияш темлышт. Но тунам мыйын вес семын шоненам.

— **Илет-илет, пашам ыштет да садак иктаж лектыш шочеш, туге вет?**

— Чынак, шыжым, 2001 ийын, «Толкын ваштареш» лўман икымше книгама лекте. Тудым лукташ тыгак Вячеслав Абукаев таратыш. «Уже шукертсек возет, возыметат шагал огыл, нуным пырля чумыраш гын,

сай книга лиеш», ик серышыштыже кангашым пуыш. Тидын дене мьят келшышым. Тиде жаплан, кернак, республикысе газетлаште шагал огул произведенийым печатлышт. Утларакше Волжский районысо «Юл увер» газетыште. Тушто Аркадий Арсентьевич Богданов пашам ыштен. Тиде поро, кугу шўман айдеме дене уже коло ий наре палыме улам, тудым пеш пагалем. Вячеслав Абукаев гын шўмыштем ўмырешлан шерге йолташ да туныктышо семын кодеш, тудым мый «чон ачам» манын кертам.

— **Тендан ойлымашда-влак содержанияй шот дене кок тўшкалан шелалгыт: иктыже теныз, весыже марий ял тема. Нунылан сюжет-влак кушеч лекгыт?**

— Возышаш теме эре вучыдымын вашлиялтеш. Ял илыш нерген иктаж ойлымашым возаш икмыняр кечат сита. Кунам тынар жап őrдыжтө илен коштат да кызытсе ялысе илышым тунамсе дене таҥа-старет, воштылмо да тунамак шортмо шуэш. Тидым ик мут дене от умылтаре, садлан ял илыш нерген возымо произведений-влак тыгай улыт, и шўлыкан, и весела. Налаш кеч «Узо агытаным», «Пөлекым», «Копшанге» ойлымашлам. Теныз теме шотыштат тыгак. Шуко произведенийже илыш гыч налалтын. Южо произведенийым, иктаж-көн онгайын каласкалымыжым шарналтен але шке шинча дене ужын коштым сөралын, лудшо йолташ-влаклан онгай лийже манын, возен колтет. Тўнжө, кеч-могай произведенийымат шке чонем гоч колтем, тыге гына пашам, чон падырашем, лудшын шўмышкыжө шуэш, шонем.

— **Василий Владимирович, айста ынде ешда дене палыме лийына.**

Пелашем — руш ўдыр, Севастополь ола гыч. Пырля кок йочам ончен куштышна. Кугуракше ўдыр, шукерте огул институтым тунем лекте. Эрге але университеттыште тунемеш. Чаманаш гына кодеш, иктыжат марла ок пале.

Изишт годым, ялыш толын кайыбек, ала-мыняр мутым тунемыныт, но вара монденыт. Служитлыме годым нунын дене йылмым тунем шинчаш огул, шуқуж годым кузе тунеммыштым ватем гоч гына паленам манаш лиеш. Йөра тудо мыйын умылышо. Яра жапыште возаш шинчамат, ок мешае, шыргыжеш гына: «Таче кушто чонгештылыч?».

— **Палем, те кызыт запасыште улыда. Шочмо кундемыш пörгылаш шоньмашда уке?**

— Тиде але лишыл жапыште ок шукталт докан. Керек уже нылымше ий военный службым кудалтымемлан, запасыш лектынам, но 7теныз паша деч никузе ойырлен ом керт. Теныз — мыйын пўрымаш, тидым вес семын умылтараш огеш лий. Нине корабль ден вўдйымал пуш-влак мыланем уже шочмо йоча гай улыт. Нуным жапыштыже

тенгыз походыш колташыже, мыняр нервым, тазалыкым йомдарыме. Пытартыш жапыште Руш флотыш у корабль, у вооружений пураш тўнгалыч. Тидлан моткоч куанем. Кум ий ожно, службым кошартыме деч ончыч, ик кугу, чылалан лўмло военно-промышленный корпораций, Северный флотышто шке представительжылан кодаш темлыш. Мый келшышым. Ынде уло флотым шекланаш перна. Паша ятыр. Чўчыкыдын тўрлў огай, ушан ег-влак дене вашлиялтман. Флотыш пурышо у техникым ўшанле кидыш кучыктыман, калыкым туныктыман. Кунам айдемым пашаште аклат да тиде кугу механизмыште тудо шкенжым кўлешан ужашлан ужеш, разве тиде куаным ок кондо?!

— **Пел курым кўкшыгыш шумеке, шентек ончалын, илышдам кузрак иктешлен кертыда? Те пиалан улыда? Шонымашда чыла шукталтын? Ала иктажше шукталтде кодын?**

— Илышыште, ончылнем могай цельым шынденам, чылашкыжат шуынам докан. Ала тиде планкыже пеш кўшнў огыл улмаш, шонымыла адакат кўшкў нўлталташ лийын, но мый тиде корным честнын эртенам, кў мыйым пала, нунын ончылно совестем яндар. Садлан кугешнен ойлен кертам: мый чынакак пиалан улам. Кунам шочмо кундемыш толам да ужам, кузе Сотнур корем серыште, Шайра воктен, Элнет чодыраште, самырык пўнчер моторештын кушкеш, чон куана. Вет жапше годым, кажне ийын, кенежым ме, ялысе йочашамыш, тўшкан погынен, я Сотнур, я Кужер лесничествылан изи кушкылым шындаш полшенна. Кызыт мыняр тыгай пушенге тудо вершўрыштў шога, шотлен налашат ок лий. Молан эше пиалан улам? Мый эре поро да сай айдеме-влак коклаште лийынам. Кажныж нерген сай деч сай мутым гына ойлем. Нунын примерышт почеш мыйынат суапле пашам ыштымем шуэш. Арам огыл вет ойлат: мом ўдет, тудым тўредат.

— **Тугеже пиалан айдеме таче «Ончыко» журналым лудшо-влаклан мом каласа?**

— Шергакан лудшо йолташ-влаклан теве мом каласынем. Кеч-кунамат эн тўнжў айдеме лийын кодаш, кертме семын икте-весеылан полшаш. Пырля ушнен гына, ме марий культурым, йылмынам арален коден кертына. Шочмо кундем деч мўндырнў илем гынат, ўшандарынем, мый марий улам да марла возымо произведений-влакемым але ик гана веле огыл кидышкыда налыда, шонем.

— **Тыгай поро тыланымашланда пеш кугу тау, Василий Владимирович. «Ончыко» журналым лудшо-влак лўм дене мый тендам 50 ияш юбилейда дене шокшын саламлем, пентыде гадалыкым, еш пиалым да тўвыргў сылнымут лектышым тыланем.**

Юрий СОЛОВЬЕВ мутланен.